

Az Európai Bizottság már nem a „jogok őre”

Az Európai Bizottság által tegnap indított kötelezettségszegési eljárás után két út áll Magyarország előtt. Vagy az Európai Unió Bírósága előtt védi meg menekültügyi szabályozását, vagy eleget tesz Brüsszel kéréseinek, de ezzel egyidejűleg tovább szigorítja a vonatkozó rendelkezéseket. Az uniós jog keretei között ugyanis lehetőség lenne akár arra is, hogy nyilvánvalóan megalapozatlannak minősüljön minden olyan kérelem, amelyet a magyar hatóságok jelenleg gyorsított eljárásban, de érdemben bírálnak el.

Az Alapjogokért Központ összegyűjtötte a Bizottság által kifogásolt magyar rendelkezések pontos jogszabályi környezetét. Ezek alapján:

- A magyar szabályok biztosítják a hivatalos iratok lefordításának lehetőségét.
- A bíróság felülvizsgálata kiterjed mind a tények, mind a jogi szempontok teljes körű, a hatósági döntés meghozatalának időpontja szerinti vizsgálatára.
- Az EU-jog nemzeti hatáskörbe utalja annak meghatározását, hogy a kérelmezőnek jogában áll-e a tagállamban maradni a jogorvoslati kérelem elbírálásáig.
- Az EU-jog nem ír elő rendelkezést a bírósági eljárásban történő személyes meghallgatás kapcsán.
- Az szintén tagállami kompetencia, hogy a szakvizsgálóval rendelkező bírósági titkár milyen esetekben járhat el. A magyar törvények szerint pedig menekülteljárásokban bírósági titkár alkalmazása teljesen jogszerű, egyben a bírák tehermentesítését is szolgálja.

A fentiek alapján tehát a Bizottság által indított eljárás tehát nemcsak alaptalan, de jól mutatja, hogy az Unió nem is akarja megoldani a migrációs válságot. A Jean-Claude Juncker által vezetett testület ugyanis éppen azokat a magyar szabályokat kifogásolja, amelyek révén Magyarország úgy tudta enyhíteni az országra háruló migrációs nyomást, hogy közben az egész EU-ban egyedülálló módon az uniós jogot is betartotta, illetve a migránsokkal is betartatta azt.

Tény ugyanis, hogy az Országgyűlés az év során többször módosította a menekültügyi eljárás szabályait, azonban a módosítások minden esetben az Unió vonatkozó irányelvéből ültettek át újabb rendelkezéseket a magyar jogba; ilyenformán pedig a közösségi jogba ütközésük fogalmilag kizárt. Az új szabályoknak köszönhetően Magyarországra immáron jóvalta kevesebb illegális migráns érkezik, bebizonyosodott tehát, hogy még a jelenlegi, teljes újragondolásra szoruló uniós szabályozás keretei között is van lehetőség a probléma átmeneti kezelésére. De az is bizonyosságot nyert, hogy a Bizottság által javasolt jogtalan, a tömeges kiutasítás tilalmába ütköző kvótarendszer teljesen felesleges. Álláspontunk szerint ezért a biztosoknak a kvótarendszer kieroszakolása helyett inkább egy olyan jogszabálytervezeten kellene dolgozniuk, amely végre új alapokra helyezné az Unió menekültpolitikáját. Az új szabályozásnak el kellene szakadnia a Genfi Egyezmény emberi jogi dogmatizmusra épülő, szélsőségesen liberális értelmezésétől és kodifikálnia kellene az első biztonságos ország elvét: a menekültek számára tehát azon országnak kellene átmeneti védelmet nyújtani fő szabály szerint, amelyik legközelebb fekszik származási országukhoz és képes arra, hogy életüket és szabadságukat megvédje.

Mivel az eljárással érintett módosítások közül többet az Alapjogokért Központ vetett fel elsőként, meggyőződésünk, hogy azok nem csak eredményesek, de jogszerűek is. Álláspontunk szerint a kormánynak kötelessége, hogy az elért eredményeket akár az Európai Unió Bírósága előtt is megvédje, hiszen jelenleg ezek a módosítások garantálják a magyar állampolgárok biztonságát. Amennyiben a kormány mégis eleget kíván tenni a Bizottság levelében foglaltaknak, úgy megfontolásra érdemes lehet a módosításokkal együtt – az uniós joggal összhangban – tovább szigorítani a menekültügyi eljárást.

Az Európai Bizottság által kifogásolt magyar jogszabályhelyek részletes bemutatása:

- **Az, hogy az illegális határázár-átlépéssel kapcsolatos gyorsított büntetőeljárások során a vonatkozó magyar jogszabályok szerint a bíróságoknak – a terhelt erről történő kifejezett lemondása esetén – nem kell az eljárás lényeges iratait a terhelt anyanyelvére, vagy általa ismert más nyelvre lefordítani, nem jelenti a vonatkozó EU-s irányelv vélelmezett megsértését.** Az irányelv tárgyi hatálya ugyanis egyfelől nem érinti a gyanúsított vagy a vádlott büntetőeljárás iratokhoz való hozzáférési jogára vonatkozó nemzeti jogot. Másfelől az irányelv előírásai alapján lehetősége van a nemzeti hatóságoknak arra, hogy az írásbeli fordítás helyett a terhelt részére csupán a lényeges iratok szóbeli fordítását vagy szóbeli összefoglalását biztosítsák, azzal a feltétellel, hogy az ilyen szóbeli fordítás vagy szóbeli összefoglalás nem sérti a tisztességes eljárást. Továbbá – összhangban a magyar jogszabályokkal – az irányelv rendelkezik a lényeges iratok fordításának a terhelt általi lemondásáról is, mely arra biztosít lehetőséget, hogy amennyiben erre a terhelt nem tart igényt, az eljárás során keletkezett iratok anyanyelvre történő lefordításáról lemondhasson. Természetesen azzal a feltétellel, hogy ezt megelőzően – szóban – minden lényeges körülményről megfelelő tájékoztatás birtokában van. Az új magyar rendelkezések pusztán arra vonatkoznak, hogy a határázárrel kapcsolatos bűncselekmények során az eljáró bíróságnak – amennyiben erről a terhelt lemond – a vádirat, az ítélet, illetve az ügydöntő végzés kifejezetten a terheltre vonatkozó részeit nem kell a terhelt anyanyelvére, illetve általa értett más idegen nyelvre lefordítani. Ugyanakkor figyelembe kell venni a büntetőeljárásról szóló törvény generális szabályait is, mely szerint az eljárás során a magyar nyelv nem ismerete miatt senkit sem érhet hátrány. Tehát az eljárás során bíróságnak minden érintett számára tolmácsot kell biztosítani, aki vagy a terhelt anyanyelvére, vagy a terhelt által ismert egyéb nyelvre lefordítja az eljárás szóbeli szakaszát, illetve tájékoztatja a terheltet az eljárás során keletkezett iratok tartalmáról. A törvény anyanyelv használatra vonatkozó általános szabályai mondják ki azt is, hogy a kézbesítendő iratokat nem kell lefordítani, amennyiben erről a terhelt kifejezett lemond.
- **Az, hogy a menekültügyi kérelmet elutasító hatósági döntéssel szemben benyújtott bírósági felülvizsgálati kérelemben új tényre, illetve új bizonyítékra hivatkozni nem lehet, nem jelenti az eljárási irányelv 47. cikkének Bizottság által vélelmezett megsértését.** Az ugyanis azt írja elő, hogy „a tagállamok biztosítják, hogy a hatékony jogorvoslat mind a tények, mind a jogi szempontok teljes körű megvizsgálását tartalmazza”. Erre eljárásában a bíróságnak természetesen lehetősége – és kötelessége is – van, hiszen a vonatkozó közigazgatási nemperes eljárás célja az esetlegesen jogszabálysértő hatósági határozat felülvizsgálata, amelyet a bíróság – a polgári perrendtartás vonatkozó szabályai szerint – az annak meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok és fennálló tények alapján vizsgál felül. Tehát az irányelvnek megfelelően a bíróság valamennyi, a határozat meghozatalakor releváns tényt és jogszabályt megvizsgál, így a felülvizsgálata kiterjed mind a tények, mind a jogi szempontok teljes körű, és a hatósági döntés meghozatalának időpontja szerinti vizsgálatára.

- Amellett, hogy a menedékkérelmet elfogadhatatlannak nyilvánító vagy azt gyorsított eljárásban elutasító döntéssel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye, főszabály szerint ezen felülvizsgálati kérelem előterjesztésének valóban nincs halasztó hatálya a döntés – azaz például a kiutasítás – végrehajtására. Azonban – **a Bizottság állításával szemben – erre éppen, hogy az eljárási irányelv 46. cikkének (6) bekezdése ad lehetőséget, ugyanis a magyar törvény által is szabályozott esetekben nemzeti hatáskörbe utalja annak meghatározását, hogy a kérelmezőnek jogában áll-e a tagállamban maradni a jogorvoslati kérelem elbírálásáig.** Ezek alapján például nyilvánvaló megalapozatlanság, tranzitziós eljárás vagy elfogadhatatlan kérelmek esetén a tagállam jogosultsága eldönteni, hogy biztosítja-e a területen tartózkodás jogát. A kötelező kivételeket – tehát amikor a tagállamnak e szabadsága ellenére is biztosítani szükséges a jogorvoslati kérelem elbírálásáig a területen tartózkodás jogát – a magyar törvény kivétel nélkül biztosítja, hiszen kivételes jelleggel a bírósági felülvizsgálatnak a hatósági döntés végrehajtására halasztó hatálya van, ha a hatósági döntés pusztán azon alapul, hogy a kérelmező biztonságos harmadik országból érkezett, illetve, ha kizárólag az a kifogás vele szemben, hogy Magyarország területére jogellenesen lépett be.
- **A magyar jogszabályok az egész menekültügyi hatósági eljárás során kötelező jelleggel írják elő a kérelmező személyes meghallgatását,** azonban a bírósági szakban – tekintettel arra, hogy a közigazgatási bíróság eljárásának funkciója kizárólag a hatósági határozat törvényességének ellenőrzése – személyes meghallgatásra csak a bíróság döntése szerint, szükség esetén kerül sor. A menekültügyi őrizet esetében azonban a személyes meghallgatás kötelező, a tranzitziós eljárásoknál pedig bírósági videokamera-rendszert is kiépített ennek érdekében. Tekintettel arra, hogy **erre vonatkozó előírás a vonatkozó irányelvekben nem szerepel,** így ezt a Bizottság nem is ezekre, hanem az EU-s Alapjogi Charta általános, tisztességes eljárásra vonatkozó jogra hivatkozva kritizálja – konkrétum nélkül – a magyar jogszabályt.
- A bírósági titkár tranzitziós eljárásokban történő alkalmazását sem tudja a Bizottság konkrét irányelvi passzus alapján kifogásolni, csak általános eljárási elvekre a hivatkozva. **A vonatkozó magyar jogszabályok azonban a bírák tekintetében egyértelműen rögzítik, hogy az egyébként jogi szakvizsgával rendelkező bírósági titkár törvényben meghatározott ügyben az egyesbíró hatáskörében eljárhat.** Ilyen esetben természetesen köti őket az az általános előírás, mely szerint „függetlenek, a jogszabályok alapján meggyőződésüknek megfelelően döntenek, az ítélezési tevékenységükkel összefüggésben nem befolyásolhatók és nem utasíthatók”. A menekültügyi bírósági felülvizsgálatra alkalmazandó magyar háttérjogszabályok külön rögzítik, hogy az első fokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben a bíró helyett tárgyaláson kívül bírósági titkár is eljárhat. Ilyen esetben önálló aláírási joga van, és megteheti mindazokat az intézkedéseket, illetve - az ítélet kivételével - meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket a törvény a bíróság vagy a tanács elnöke hatáskörébe utal. Tekintettel arra, hogy a tranzitzióban benyújtott menedékkérelmeket elutasító hatósági döntéssel szembeni bírósági eljárás közigazgatási nemperes eljárás, ahol tárgyalás tartására, illetve ítélethozatalra nem kerül sor, az ilyen ügyek elintézését a tehermentesítés szempontjából még kifejezetten indokolt is bírósági titkárokra bízni.